

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Estimat arbre de les gal·les

LLOSA

Hi ha arbres que duus al cor. Sí, allò d'"el meu cor estima un arbre", però d'una altra forma potser més genèrica. No aprecies en concret un exemplar, com s'esdevé amb aquell pi de Formentor, sinó la totalitat de l'espècie. Stendhal estimava els castanyers, aquells *chataigniers* monumentals que acompanyaven els seus records d'infantesa a Grenoble, i que serviren d'amagatall a l'abadessa de Castro. Mistral, en canvi, escrivia frases enceses sobre el lledoner. Alfred Tennyson, sobre el teix ("Vell teix arrapat a les lloses"). Josep Pla, sobre les oliveres. Petrarca, en canvi, parlava de tots els arbres, perquè a l'ombra d'un es va trobar amb Laura, en la riba del Sorgue.

M'agradaria saber quin fou aquell arbre que va servir de punt de trobada dels amants de Vaucluse. Potser fou un llorer ("*Arbor vittoriosa, triumphale / Onor d'imperadori e di poeti*"). O bé un lledoner: a la Piazza Petrarca de Pavia n'hi ha un de grandària catedralícia, amb un tronc d'unes

dimensions que superen els quatre metres de circumferència. Però tant se val. Els homes projectem sobre els arbres els nostres gustos més elementals: n'admirarem la robustesa, la majestuositat, l'esveltesa, la rendibilitat. Però potser el que més ens commou és la supervivència al llarg del temps; el xiprer de Silos o el drago de Tenerife sembla que enfonsen les seues arrels en un substància que és eterna.

En aquest sentit, estime els vells gal·lers valencians. M'agrada aturar-me una estona al davant d'aquests impressionants roures del parc del Ribet de Benassal, o del corprenedor bosc del barranc dels Horts, o dels més modestos, però no per això menys plens de llacor, de l'obac de la Font Roja. Cavanilles el va descriure amb el nom de *Quercus valentina*, amb uns exemplars trobats a la serra d'en Galzeran, i és un nom ben adient, perquè el gal·ler creix de manera molt abundant a les nostres terres. I, tanmateix, el nom vigent és el de Jean-Baptiste Lamarck, que el va descriure uns anys abans amb el binomi de *Quercus faginea*, ja que al seu entendre aquest roure tenia les fulles semblants a les del faig ("*chêne à feuilles de hêtre*").

Ah! Com em dol aquesta preferència! Perquè el nom de *faginea* és tan dessubstanciat! Diu tan poc del roure valencià,

del roure de Cavanilles! Si almenys, en lloc de fer referència al tipus de fulla, haguera al·ludit a les gal·les! Perquè és ben propi del roure valencià la presència en les branques d'unes estranyes i curioses excrecions, una mena d'estructures globulars produïdes per l'atac d'un insecte cinípid. Aquesta és la causa del nom de gal·ler, per ser l'arbre de les gal·les per antonomàsia. Antigament, els llenyataires feien "*carga de gala*", que ben picades servien per tintar de negre els teixits. Ara ningú no les recull, i es queden penjant de l'arbre. Abans els nens jugaven amb aquestes cassanelles, que feien ballar com una baldufa. Ara romanen estàtiques al peu de l'arbre, i la gent quan hi passa pensa que n'és el fruit, i es pregunta quina classe d'arbre deu ser, aquest, que fructifica d'una manera tan notable.

Per tot això m'estime l'arbre de les gal·les. El roure dels valencians, amb una bella història que roman en l'oblit. Un arbre sense poeta. Ni Llorente, ni Estellés, ni Carles Salvador l'han cantat mai.